

*dr. Pavel Moraru,
cercetător științific la Institutul Național pentru
Studiul Totalitarismului al Academiei Române*

*Exprim mulțumiri Cameliei Doru (ICAR Foundation),
pentru sprijinul acordat la elaborarea acestui studiu.*

Dionisie Bădărău – un erou necunoscut al frontului invizibil românesc.¹

SUMMARY

Dionisie Bădărău, one of „the Romanian intelligence service aces”, comes out of anonymity according to some novel archive documents. He was leading the Information Center „H” on the anti-Soviet front during the Second World War. The Center’s duties were informative and contra information as well.

After the capitulation of Romania, Dionisie Bădărău had acted on the West Front. Then, he was punished and deported in U.R.S.S. by his ex-enemies and ex-„allies”. At the same time, in Romania, he was sentenced in his absence „for war crimes”. After Siberian camps he had been put in a Romanian communist prison. Dionisie Bădărău survived, but he had died because of his poor health.

Faptul de a fi șef al unui serviciu de informații, se încheia de cele mai multe ori cu un tragic sfârșit al vieții. În secolul XX, acest sfârșit a venit pentru Iagoda și Ejov, Abakumov și Beria, Canaris și Moruzov, Cristescu și Lissievici, etc. Unii dintre aceștia au avut pentru ce plăti în fața sortii, alții însă au avut de suferit pentru faptul că și-au iubit Patria și și-au făcut datoria.

Alături de Mihail Moruzov, Eugen Cristescu, Ioan Lissievici – „așii serviciilor secrete românești” – aceiași „glorie și tragedie” a trăit-o și lt.-colonelul Dionisie Bădărău, care grație profesionalismul de care a dat dovadă, poate fi plasat printre remarcabilii ofițeri de informații din istoria serviciilor speciale românești.¹⁸

Basarabean de origine, Dionisie Bădărău s-a născut la 18 octombrie 1897, în satul Cremenea, com. Stoicani, jud. Soroca (potrivit certificatului de naștere, iar în unele documente militare de arhivă este trecută data de 3 iulie 1897²), în familia lui Ifim și Pelaghia Bădărău. De la 9 februarie 1918, a fost primit în cadrele Armatei române cu vechimea de la aceiași dată din Armata rusă (țaristă), cu gradul de sublocotenent. Între 9 februarie 1918 și 31 iulie 1938, a fost ofițer activ, ajuns până în funcția de șef al Centrului de Informații „A” al Serviciului Secret de Informații

al Armatei române (S.S.I.A.R.) de la Cernăuți. Alte date care ar elucida activitatea lui D. Bădărău în perioada interbelică nu deținem.

Centrul de Informații „A” condus de D. Bădărău, alături de alte centre informative similare, era o structură informativă și contrainformativă a Armatei române amplasată doar în zona de hotar, reieșind din concepția organizării dispozitivului informativ și contrainformativ al României. Misiunile informative externe vizau spațiul sovietic, iar Dionisie Bădărău era persoana indicată pentru coordonarea acestor acțiuni, căci cunoștea specificul rusesc, fiind născut în granițele Imperiului țarist și făcând și armata la ruși. Cunoștea limbile rusă și ucraineană.³

Crearea acestor centre pe granițele României, s-a efectuat la începutul anilor '30 ai secolului XX, potrivit concepției lui Mihail Moruzov de organizare a S.S.I.A.R. Aflăte în subordinea Marelui Stat Major al Armatei române (M.St.Major), astfel de servicii secrete operative au existat pe Fronturile de Est, Vest și Sud. În 1934, M. Moruzov, prezentând realizările în organizarea acestor servicii, menționa că, pe frontul de est activează Centrele „A” (în Bucovina) și „B” (în Basarabia), cu misiuni informative externe (în special, în spațiul sovietic). În cadrul Centrului „A” s-a aplicat cu titlu de experiență sistemul de lucru în care șeful centrului trebuia să îndeplinească și misiunea tehnică. Însă nu s-a ajuns la rezultatele așteptate, iar valoarea Centrului „A” era la acel moment „aproape inexistentă”. La Centrul „B”, unde s-a menținut principiile fundamentale, activitatea desfășurată „a dat rezultate din cele mai bune”.⁴

Activitatea celor două centre de pe hotarul de răsărit al României este inedită pentru istoriografie. Cunoscut este faptul că, Centrul de informații de la Cernăuți a fost condus în perioada 1 noiembrie 1930 – 31 octombrie 1932, de remarcabilul ofițer de informații Ion Lissievici. Din memoriile acestuia aflăm că, principala misiune a Centrului Informativ Cernăuți era „să obțină informații pe teritoriul U.R.S.S., într-o zonă limitată la nord, aproximativ de linia Hotin – Kamenet-Podolsk, iar la sud de linia Nord Râmbnița [Râbnița – *n.a.*], prelungită înainte spre Est, într-o zonă adâncă de 200 km. Est de Nistru”. Culegerea de informații viza Armata sovietică: organizarea, încadrarea, dotarea, pregătirile de mobilizare, starea de spirit a militarilor, dar și a populației civile din zonă. Periodic, fluxul informativ era dirijat sub formă de note, rapoarte și sinteze spre M.St.Major, Secția a II-a Informații. Pentru procurarea diverselor date, Centrul de informații de la Cernăuți și subcentrelor din subordine, recrutau agenți pe care îi instruiu și apoi îi infiltrau pe teritoriul sovietic cu misiuni speciale. În plan contrainformativ, îi revenea misiunea să descopere eventualele acțiuni de spionaj din zona de responsabilitate, pe care le semnala autorităților de resort (poliției, jandarmeriei), pentru luarea măsurilor necesare.⁵

Desigur că, în activitatea acestor centre informative de la Cernăuți și Chișinău au fost multe reușite, însă în 1935, s-a descoperi un mare insucces; ca și Siguranța din Chișinău, (care, după spusele lui M. Moruzov, era penetrată de agenții G.P.U.-ului sovietic⁶ – „aproape în total,

personalul de siguranță din Basarabia, deși salarizat de statul nostru, nu era în realitate decât o secție de G.P.U. organizată solid pe teritoriul nostru”)⁷ S.S.I.A.R. s-a pomenit, la un moment dat, driblat de structurile secrete sovietice. Centrul „A” a descoperit un caz despre care nu cunoaștem detalii, dar descoperirea căruia a dus la concluzia că, „toate legăturile informative ale Centrelor «A», «B» și Serv.[iciu] Secret, erau în mâna G.P.U.”⁸

În vara anului 1940, când U.R.S.S. anexase Basarabia și nordul Bucovinei, Centrele „A” și „B” s-au evacuat peste Prut împreună cu celelalte autorități românești, poziționându-se pe noua frontieră româno-sovietică, unde au desfășurat activități specifice.

Cu un an mai târziu, când teritoriile Basarabiei și a nordului Bucovinei au fost dezrobite de sub ocupația bolșevică (26 iulie 1941), aceste două centre informative militare au revenit, în urma armatelor de operațiuni, la Cernăuți și Chișinău. Pe frontul bucovinean activitatea informativă și contrainformativă continua să fie desfășurată de Centrul de Informații „A”, iar pe cel basarabean – de Centrul de Informații „B”, care ulterior, în anii 1941-1944, a ajuns să activeze în Crimeea și în peninsula Taman, având diverse misiuni informative și contrainformative în interesul unităților Armatei române de pe frontul antisovietic.

Aceste două centre (și Biroul Statistic Militar Chișinău, după ce a preluat misiunile Centrului „B” plecat pe front) din Basarabia și Bucovina, coincideau cu centrele de informații ale Serviciului Special de Informații (S.S.I. condus de Eugen Cristescu) – Centrul de Informații Nr. 1 „Cernăuți” și Centrul de Informații Nr. 2 „Chișinău” –, dar lucrau separat.⁹

La Cernăuți, Centrul de Informații „A”, condus de maiorul D. Bădărău și-a stabilit sediul în strada Iancu Flondor nr. 44.¹⁰ Centrul mai era cunoscut și sub denumirea de „Biroul Maior D. Bădărău”.¹¹

Chiar din prima zi a reînălării la Cernăuți, colaboratorii Centrului „A” au luat măsuri pentru identificarea propriilor agenți, trimiși în 1940/1941 cu misiuni în U.R.S.S. și care nu s-au reîntors, precum și a colaboratorilor localnici și a celor rămași pe loc ai serviciului de spionaj sovietic. Au fost identificați mai mulți agenți (sau presupuși agenți) sovietici. O parte din ei au fost puși în libertate spre a fi exploatați informativ de Centru. Astfel, evreul Herdan din Cernăuți, bănuț a fi agent sovietic și comunist, a fost lăsat „liber” ca să identifice și să comunice Centrului unde se ascundeau cei care pe timpul regimului sovietic s-au manifestat contra intereselor Statului român și au servit regimul de ocupație. Pentru a nu fi stingherit în executarea misiunii sale, i s-a dat o „dovadă” în care se specifica că, se află la dispoziția acestui serviciu în interesul cercetărilor.¹² Deoarece autoritățile civile de la Cernăuți nu au fost informate despre această misiune discretă, „eliberarea” lui Herdan a stârnit un adevărat scandal. În a doua jumătate a lunii iulie 1941, Alexandru Rioșanu, Împuțernicitul Generalului Antonescu pentru administrarea Bucovinei eliberate, scria pe adresa Președinției Consiliului de Miniștri următoarele: „Vă rugăm

nu mai permiteți venirea în Bucovina a Maiorului Bădărău. Domnia Sa a pus în libertate pe comunistul Herdan, eliberându-i un bilet scris”.¹³ Situația a fost clarificată puțin mai târziu chiar de maiorul D. Bădărău, care a explicat că „eliberarea” lui Herdan s-a făcut exclusiv în interes de serviciu, iar învinuirile ce i s-au adus au fost nefondate.¹⁴

Acest scandal a izbucnit când D. Bădărău lipsea din Cernăuți. Era plecat în interes de serviciu la Botoșani, de unde nu a mai revenit la postul său din capitala Bucovinei. Nu există o certitudine că, intervenția lui Al. Rioșanu a contribuit la aceasta, cu toate că se știe că, Al. Rioșanu avea relații foarte apropiate cu Ion Antonescu, conducătorul statului, sprijinindu-se reciproc în situații dificile.¹⁵ Dionisie Bădărău nu a revenit la Cernăuți dintr-un alt motiv: la 18 iulie 1941, la Botoșani, i s-a dispus să se ocupe de organizarea Centrului de Informații „H” a M.St.Major, Secția a II-a, cu misiuni de asistență informativă și contrainformativă pentru unitățile române dincolo de Nistru.¹⁶

Deci, plecarea lui D. Bădărău nu a fost determinată de cererea lui Al. Rioșanu, ci de profesionalismul lui D. Bădărău, atât de necesar în activitățile informative și contrainformative din spațiul sovietic, la conducerea unui centru de informații mobil. La Cernăuți, în locul lui D. Bădărău a fost numit maiorul Xenofon Tarnawski.

La conducerea Centrul „H” Dionisie Bădărău s-a aflat pe parcursul întregii campanii antisovietice, activând la est de Nistru și Bug, în Crimeea și în regiunile din apropierea Caucazului, iar în faza finală a războiului în Transnistria și Basarabia, reușind să obțină informații valoroase, necesare comandamentelor române și germane, referitoare la: Armata sovietică, ungară, germană și română, starea de spirit a populației civile din Ucraina, Crimeea, Kuban, situația din alte regiuni ale Uniunii Sovietice și România, etc.

Inițial, în coordonarea activităților Centrului, D. Bădărău era ajutat de căpitanul Onisifor Prodan. Echipa de cercetare era formată din locotenentul în rezervă Sigismund Krjijewski, în calitate de șef și ajutat de sublocotenentul în rezervă Eugen Popovici. Echipa de recrutare a agenturii era alcătuită din funcționarul civil Frantz Slijewski șeful echipei, agentul Anton Pavlicovschi ajutor și agenții Cernei și Pancenco, la care s-a alăturat apoi și agentul Daniil Cușnir. Majoritatea lor au venit de la Centrul de Informații „A”, cu excepția lui Frantz Slijewski, Mihai Nițescu, Daniil Cușnir și Anton Pavlicovschi, luați de la S.S.I.¹⁷

Registratura era formată dintr-o singură persoană – plutonierul în rezervă Mihai Nițescu, funcționar civil, dactilograf, de la Centrul de Informații „B” (aflat inițial în cadrul S.S.I.).¹⁸ Echipa fotografică avea doi specialiști foto oferiți de S.S.I. Personalul inferior era compus din patru grade inferioare în calitate de ordonante ale ofițerilor, doi șoferi, cu toții de la Centrul de Informații „A”, alți doi șoferi de la Centrul de Informații „B” și un șofer de la S.S.I.¹⁹

Ulterior, după mărirea rețelei informative și contrainformative a Centrului „H”, prin constituirea subcentrelor informative, numărul colaboratorilor a crescut.

La 20 iulie 1941, maiorul D. Bădărău și căpitanul O. Prodan, se aflau la Lipnic, jud. Soroca.²⁰ Erau în desfășurare ultimele preparative pentru organizarea Centrului „H”, după care au urmat activitățile din nordul Transnistriei.

La 4 noiembrie 1941, Comandamentul Armatei a III-a a fost scos din operațiile de la Nord de Marea Azov și dus la Tiraspol, unde a luat în subordine marile unități care făceau siguranța teritoriului dintre Nistru și Nipru. Centrul „H” a fost retras și el de pe front și încadrat în Centrul de Informații „A”, aflat la Cernăuți. Maiorul D. Bădărău a fost împuternicit cu dirijarea activității informative și contrainformative a acestui Centru.²¹

Continuarea operațiilor militare contra Armatei sovietice, a necesitat intensificarea eforturilor informative, prin remobilizarea Centrului de Informații „H”. La 25 aprilie 1942, Secția a II-a a M.St.Major a emis *Instrucțiunile pentru organizarea și funcționarea Centrului „H”*, conform cărora, Centrul se reorganiza începând cu data de 1 mai 1942, la Cernăuți, prin dedublarea Centrului de Informații „A”, urmând a fi atașat Comandamentului Corpului 6 Armată, „ca organ specializat în informații, privind Rusia Sovietică”.²²

În fruntea Centrului „H”, la 1 mai 1942, iarăși a fost numit maiorul Dionisie Bădărău, predând conducerea Centrului „A” maiorului Xenofon Tarnawski.²³

După această remobilizare, zona de acoperire a Centrului de Informații „H” a devenit mult mai vastă decât în trecut, creându-se subcentre informative plasate în sectoare unde nevoile operative o cereau. A crescut și numărul funcționarilor, D. Bădărău avându-i în subordine pe: maior *Theodor M. Botezatu* (zis *Izvoreanu*), șef de subcentru, apoi șef al Centrului „H”;²⁴ maior în rezervă *Dumitru Bogos*, șef de subcentru, fost șef al Statului major al armatei Republicii Moldovenești (1917-1918),²⁵ fost prefect de Lăpușna (1918-1920), fost Secretar general al Internelor în Basarabia (1921) și ministru al Basarabiei (1922), fost primar al municipiului Chișinău (1931-1934) și deputat în trei legislaturi în Parlamentul României;²⁶ maior *Ștefan I. Velescu*, ajutor al șefului Centrului „H”;²⁷ maior în rezervă *Ștefan Berechet*, șef de subcentru, profesor universitar,²⁸ doctor în litere și drept;²⁹ maior *Vasile Patriche*, șef de subcentru al Centrului „B”, apoi al Centrului „H”, era în serviciul exterior de informații al M.St.Major de la 1 februarie 1941;³⁰ căpitan *Onisifor M. Prodan*, ajutor al șefului Centrului „H”, șef de subcentru;³¹ căpitan *Boris Manole*, șef de subcentru;³² căpitan *Grigore Cononovici*, ajutor, apoi șef de subcentru; căpitan în rezervă *Emil Popp*, fost șef al Subcentrului Soroca al Centrului „B” (1941)³³, apoi ajutor al șefului Centrului „H”, șef de subcentru al Centrului „H”;³⁴ căpitan *Boris Erhan*, ajutor și șef de subcentru;³⁵ căpitan *Leonida Petrescu*, șef de subcentru;³⁶ sublocotenent în rezervă *Roman Biscop* – șef de subcentru, translator de limbă rusă, profesor de istorie;

sublocotenent în rezervă Clipa Alexe Dimitriu, (zis Popescu), ajutor de subcentru; sublocotenent în rezervă Stan Cucu, (zis Stănescu), ajutor de subcentru, profesor de istorie; lt.-colonel Paul Keller;³⁷ locotenent asimilat Frantz Slijewski, șef al echipei de recrutare a agenturii (șef al serviciului contrainformativ din cadrul Centrului „H”), translator de limbă rusă;³⁸ sublocotenent în rezervă Vladimir Cepreanu, (zis Victor Palade), recrutor al agenturii de subcentru; Daniil Cușnir, (zis Rotundu), agent-informator;³⁹ Anton Pavlicovschi, (zis Zait), vechi agent-informator în Serviciul Secret al Armatei Române, apoi al S.S.I.; locotenent în rezervă Eugen Popovici, ajutor al șefului echipei de cercetare, translator de limbă germană;⁴⁰ maistru militar clasa a III-a Ion C. Popa, radiotelegrafist; maistru militar clasa a III-a, Constantin N. Neculcea, radiotelegrafist;⁴¹ sergent major Adrian M. Diacu, radiotelegrafist;⁴² sergent major Nicolae N. Muscă, radiotelegrafist;⁴³ sergent major Mircea Boiențiu, radiotelegrafist;⁴⁴ fruntaș Vasile Croitoru, radiotelegrafist;⁴⁵ sergent Dumitru Voroneanu, telefonist;⁴⁶ caporal Nicolae Negoită, telefonist;⁴⁷ soldat Nicolae Albotă, telefonist;⁴⁸ sergent Gheorghe Jacotă, secretar;⁴⁹ caporal în rezervă Mihail C. Nițescu, șef de cancelarie;⁵⁰ plutonier Ion Gh. Sârbu, translator de limbă germană; Bronislav Krjijewski, șofer; soldat Maștei Mihalache, persoană de serviciu și pază;⁵¹ caporal Dumitru Antohi, persoană de serviciu și pază, apoi șef curieri și escortă;⁵² fruntaș Ștefan Leon, persoană de serviciu și pază;⁵³ fruntaș Ștefan Mârzac, persoană de serviciu;⁵⁴ fruntaș Alexandru Lucan, persoană de serviciu și pază;⁵⁵ fruntaș Dumitru Harabagiu, persoană de serviciu și pază;⁵⁶ soldat Ioan Stoianov, (zis Stoian), persoană de serviciu;⁵⁷ soldat Petre Marchitan, persoană de serviciu;⁵⁸ soldat Vasile Căsăneanu, ordonanță;⁵⁹ soldat Mihail Arhip, ordonanță;⁶⁰ sublocotenent în rezervă Mihail Th. Cruceanu, șef al Echipei Poliției Speciale de Campanie (E.P.S.C.) de pe lângă Centrul „H”, specializată în activități contrainformative;⁶¹ sergent major Nicolae N. Irodiu, (zis Isidor Gheorghe), agent contrainformativ din cadrul E.P.S.C. de pe lângă Centrul „H”; sergent major Chiriță D. Zăbavă, agent contrainformativ din cadrul E.P.S.C.;⁶² sergent Maxim Bordeianu, agent contrainformativ din E.P.S.C.;⁶³ caporal Gheorghe Pârvan, (zis Vasile Plodu), agent contrainformativ din E.P.S.C.;⁶⁴ soldat Alexandru Glușcenco, agent contrainformativ din cadrul E.P.S.C.;⁶⁵ soldat Nicolae Teplev, (zis Teplea), agent contrainformativ din cadrul E.P.S.C.⁶⁶

O bună parte erau de origine basarabeană și bucovineană, fiind necesari cunoscători de limbă rusă și ucraineană, și ai spațiului sovietic, iar la mulți dintre ei funcția (șofer, om de serviciu, etc.) era fictivă, în realitate executând misiuni informative și contrainformative.

În cadrul Centrului „H” era o atmosferă camaraderească, însă domnea o ordine strictă, orice abatere fiind pedepsită; la 30 iulie 1942, lt.-colonelul D. Bădărău îi făcea cunoscut submaistrului militar Constantin Neculcea, „că vă pedepsesc cu două zile închisoare, pentru motivul că a-ți fost găsit în ținută necuviincioasă în timpul programului [de lucru – n.a.]”;⁶⁷ la 19

ianuarie 1944 îi aducea la cunoștință, „confidențial personal”, aceluiași maestru militar că, „Pentru neglijență în serviciu, vă pedepsesc cu 2 /două/ zile închisoare. Pedepsa începe azi la ora 20 și o veți executa în localul serviciului”,⁶⁸ iar la 11 mai 1944, maistrul militar Constantin Neculcea a fost pedepsit cu patru zile de arest pentru lipsa nemotivată de la serviciu.⁶⁹ La 28 martie 1944, D. Bădărău a dispus prin rezoluție: „Pedepsesc pe Caporalul Ciorbea cu 25 lovituri [pentru că a pierdut actele de bord ale mașini de serviciu pe care o conducea – *n.a.*]. Ordin Maiorului Bogos să execute pedeapsa conform instrucțiunilor (în prezența medicului)”,⁷⁰ iar la 11 iunie 1943, șeful Centrului „H” a înaintat garnizoanei Simferopol pe sergentul major Mircea Boiențiu, spre a executa o pedeapsă de 4 zile închisoare, „pentru faptul de răspuns obraznic și neexecutare de ordine”.⁷¹ La 10 mai 1944, au fost semnați trei jandarmi din cadrul Centrului „H”, care au cumpărat de la soldatul-șofer Dănilă a aceluiași Centru, un litru de vin pentru a-l introduce în arest și a-l consuma. Față de această încălcare lt.-colonelul D. Bădărău a dispus: „11.V.1944.

- Pedepsesc pe cei trei jandarmi cu câte 20 lovituri la spate (regulamentar).

- Soldatului șofer Dănilă să i se confiște vinul pe care-l mai are și să fie vărsat și pedepsit cu mustrare, atrăgându-i-se atențiunea că recidiva îi va atrage darea în judecată.

Serg.[entul] Voroneanu de asemenea se pedepsește cu mustrare pentru slăbiciune [pentru că nu s-a ocupat serios de instrucția și supravegherea îndeaproape a celor 3 jandarmi – *n.a.*]. /ss/ Lt. Colonel D. Bădărău”.⁷²

În sediul Centrului „H”, pe hol, era afișat un „Aviz”, care anunța că, „Informațiuni în legătură cu serviciul se va cere numai subsemnatului sau ajutorului. Nu țineți personalul de vorbă, pentru a nu-l expune la pedeapsă. Șeful Detașamentului Lt. Colonel /ss/ D. Bădărău”.⁷³

Salariul colaboratorilor Centrului „H” constituia între 1.500-12.000 lei în mai 1943 și a crescut odată cu inflația (3.000-15.000 lei în iunie 1944). După cum reiese din unele documente, D. Bădărău primea în afara salariului și o alocație de refugiat din Basarabia din 1940.⁷⁴

Lunar, personalul Centrului primea, în afara salariului, drepturi la țigări „Mareșal Antonescu”, câte 620 țigări pe lună fiecărui colaborator fumător⁷⁵ ori 20 țigări pe zi (la 30 iulie 1942 prin ordinul circular nr. 351.366 dat Armatei a III-a de către Secția a IV-a a M.St.Major, s-a decis ca ostașilor nefumători să li se achite drepturile de tutun în bani⁷⁶), drepturi la săpun, câte 200 gr. gratis⁷⁷ (și contra cost o cantitate ce varia între 400 și 600 gr. /în anul 1944 cantitatea rației de săpun contra cost a scăzut cu 200 gr. și era între 200-400 gr.⁷⁸/, la un preț de 48-72 lei/buc.), rom (între 0,5-1 litru), ciocolată (între 2 și 5 buc.); mai rar lămpi electrice cu dinam, efecte, etc.⁷⁹ Doar ofițerii și subofițerii puteau procura băuturi alcoolice.⁸⁰

La 4 iulie 1942, maiorul D. Bădărău era anunțat că Centrul „H” trece, în condițiile stabilite de *Instrucțiunile nr. 270.672*, la dispoziția Armatei a III-a (odată cu sosirea în zonă a

Comandamentului Armatei). La data de 13 iulie 1942, Centrul a sosit cu tot serviciul la Mariupol, la Comandamentul Armatei, iar din ziua următoare și-a reluat activitatea.⁸¹ În acest timp, pe când se afla la Mariupol, maiorul D. Bădărău, a fost avansat la 18 iulie 1942, la gradul de locotenent-colonel.⁸²

După ce Centrului „H” a fost transferat să lucreze în interesul Armatei a III-a române, la 15 iulie 1942, maiorul D. Bădărău constata că, „față de numărul de M.U. de care dispune Armata, trebuind să se întrevadă că operațiunile ce vor cădea în sarcina Armatei, se vor desfășura pe un front întins și pe o adâncime mare, acest Birou nu-și va putea îndeplini misiunea în profitul Comandamentului nostru, decât dacă ar fi întrebuițat numai într-un anumit sector”. Maiorul D. Bădărău era de părere că, serviciul său fiind un organ specializat, „trebuie utilizat în folosul ansamblului și nu parțial”. În cazul lărgirii zonei de acțiune a Centrului „H”, era propusă mărirea numărului de unități de transport și a personalului, care la nevoie să fie luat din cadrul unităților din sector, (dacă M.St.Major nu ar avea posibilitatea să asigure Centrul „H” cu cele necesare).

Misiunea urma să rămână aceeași – informativă și contrainformativă în profitul Armatei. Acțiunea informativă trebuia să includă căutarea informațiilor despre inamic, în primul rând, prin exploatarea prizonierilor și a dezertorilor, și în al doilea rând, prin exploatarea populației civile refugiate, a teroriștilor și spionilor, studiul documentelor capturate, trimiterea agenților în misiune, etc.⁸³

În teritoriul sovietic cucerit, Centrul „H” a reușit să recruteze mai mulți agenți-informatori și să creeze o bună rețea informativă. Printre acești agenți erau: Asan Ametovici Abdurametov (numele conspirativ – „Asfadurov”), Inestulo Mohametjanovici Angalacev, Kanafia Mohametjanovici Angalacev, Liuba Nikolaevna Lombroza, Valentina Nikolaevna Ivakina, Alexandra Ivanovna Alenikova, Nadejda Nikiforovna Znakovskaia ș.a.⁸⁴ Ei întocmeau rapoartele sale în limba rusă. Tot rusește semnau și în bonurile de primire a salariului.⁸⁵ Erau remunerați în mărci germane de ocupație,⁸⁶ dar în afară de aceasta, primeau alimente și erau scutiți de muncile obligatorii impuse de autoritățile germane.⁸⁷

În primăvara-vara anului 1943, se făceau mari cheltuieli pentru misiuni externe în regiunea Taman. Către luna mai 1943, în folosul Centrului „H” activau agenții externi Rotundu, Zait (Nr. 13 A.E.) și Otto (Nr. 11 E.N.),⁸⁸ iar în luna august se alătură și Motâleok (Nr. 15 H.E.).⁸⁹ Acțiunea contrainformativă era desfășurată de agenții Leon, Osman (Nr. 302 B.E.), Morosov, Asan, Nicolae Engalâkov, Anatolie Engalâkov și Petre Mihailov (Nr. 3 I.H.).⁹⁰

În luna iunie 1943, în acțiunea contrainformativă, în afara agenților sus menționați, s-a mai implicat Colea Nicolaev (Nr. 5 I.H.), Anatolie Egorov (Nr. 7 I.H.), Alexandru Asfadurov (Nr. 1 I.H.) și Ialta (Nr. 13 I.H.). În această lună s-au depus eforturi pentru cercetarea unei organizații subversive descoperite în Crimeea.⁹¹ În regiunea Simferopoln – Feodosia, în iunie

1943, acționa agentul A. Glușcenco.⁹² În august a activa agenta Leonida (Nr. 17 H.I.).⁹³ Către luna octombrie 1943, cheltuielile informative vizează în special regiunea Melitopol.⁹⁴

La sfârșitul lunii noiembrie 1942, Lt.-colonelul D. Bădărău a avut de suferit de pe urma unui accident rutier (produs pe timp de noapte, când luminozitatea era scăzută din cauza obligativității camuflării luminilor), iar la 1 decembrie 1942, a fost dus pentru îngrijiri la Kamensk (tot corpul îi era contuzionat).⁹⁵ La scurt timp starea lui s-a agravat, medicul colonel Manu dispunând în dimineața zilei de 5 decembrie, internarea lui în spital pentru investigații. Avea dureri de cap și o febră de aproape 40 grade Celsius. Lt.-colonelul a rugat să nu fie înștiințată familia și nici maiorul Tarnawski (care putea să anunțe familia care se afla la Cernăuți).⁹⁶ După o perioadă de timp, la 14 decembrie, Lt.-colonelului D. Bădărău i s-a acordat un concediu de 30 zile, plecând la Cernăuți pentru refacere completă.⁹⁷ Conducerea Centrului, potrivit dispozițiilor Secției a II-a, a fost preluată de căpitanul Onisifor Prodan.⁹⁸ Cât s-a aflat D. Bădărău la Cernăuți, colegii de serviciu se interesau în permanență prin Centrul „A” de starea sănătății șefului lor și întrebau când se va reîntoarce la serviciu, „deoarece interesează Armata”. Totodată rugau pe șeful Centrului „A” să comunice familiilor lor că „noi toți suntem sănătoși”.⁹⁹

La 25 ianuarie 1943, Lt.-colonelul D. Bădărău își anunța colaboratorii, prin intermediul Centrului de Informații „A”: „Aproape m-am refăcut. Aștept ordin de plecare. Raportați unde sunteți. Spuneți de ce piese are nevoie Ford-ul, precis. Familiile bine. Salutări D-lui Colonel Grosu, vouă și la ceilalți camarazi”.¹⁰⁰ Centrul „H” a răspuns: „Suntem în Zaporojie. Ford-ul are nevoie de: pinionul principal, un rulment și axul intermediar de la cutia de viteză. Bucureștii au comunicat că sosiți la sfârșitul lunii. Dat ordin să vină și Dănilă. Toate mașinile și ale noastre sunt la Stalino, așteaptă îmbarcarea, neputând merge din cauza viscolului”.¹⁰¹ Spre sfârșitul lunii ianuarie 1943, șeful Centrului „H” a revenit pe front.¹⁰²

La începutul lunii iulie 1943, Lt.-colonelul D. Bădărău iarăși intervenea la M.St.Major pentru „un concediu de 30 zile cu începere de la 26 Iulie 1943, pentru o cură de stomac la Slănic Moldova”. În lipsa lui, serviciul urma să fie asigurat de maiorul Vasile Patriche, care, după cum spunea D. Bădărău, „este în măsură să mă înlocuiască pe tot acest timp”.¹⁰³ La începutul lunii septembrie 1943, D. Bădărău a revenit din concediu.¹⁰⁴

Pe parcursul activității sale la conducerea Centrului de Informații „H”, D. Bădărău a colaborat pe linie de serviciu cu diverse autorități civile și militare, cu organele de poliție și informații române și germane. Relații ceva mai dificile a avut cu reprezentanții S.S.I. de pe front, cauzate în mod firesc de concurență, care nu rareori a provocat multe situații neplăcute (se acuzau reciproc, precum că un serviciu de informații intra în competența celuilalt, că unul muncește pentru bunul mers al operațiunilor militare, iar celălalt îl spionează și raportează la București despre activitatea primului, etc.). Competiția neloială dintre „Biroul Lt. Colonel D.

Bădărău” și S.S.I., poate fi dedusă și dintr-o situație creată la finele anului 1942. La 22 noiembrie 1942, sublocotenentul în rezervă Alexandru Stici, din cadrul S.S.I., își informa șefii din Eșalonul I al S.S.I. că, a aflat de la un post înaintat al artileriei despre prinderea unui prizonier sovietic important. După ce a luat măsuri pentru interogarea lui a aflat de la Serviciul Pretorat că prizonierul, inițial aflat la Biroul 2 al Corpului 2 Armată român, a fost dus la serviciul de informații al Armatei (Centrul „H”). Astfel de cazuri i s-au mai întâmplat sublocotenentului Stici încă de două ori. La cel de-al treilea caz, el a plecat la Biroul 2 al corpului după prizonier, unde a aflat că îl interoghează lt.-colonelul D. Bădărău. La scurt timp, a venit un ostaș pentru a lua prizonierul și a-l duce la sediul S.S.I. din zonă, unde urma să fie interogată de colaboratorii serviciului (sublocotenentul Stici a ajuns la Biroul 2 înaintea ostașului trimis de el cu misiunea sus menționată). Soldatul a spus că este de la S.S.I., la care lt.-colonelul D. Bădărău ar fi spus enervat: „Mai dă-i în p..... m..... pe ăștia, că scriu la București”.

În final, sublocotenentul Stici, încercând să clarifice situația, întreba: „Sau poate unii se incomodează, sau se simt incomodați” de activitatea S.S.I., presupunând că lt.-colonelul D. Bădărău ar fi dat dispoziții ca toți prizonierii să fie interogați exclusiv de Centrul „H”. Dacă aceasta se adevărea, locotenentul Stici insista ca imediat să se efectueze o reglementare în acest sens.¹⁰⁵

Fiind informat de toate acestea, șeful Eșalonului I al S.S.I., colonelul I. Lissievici a intervenit la 26 noiembrie 1942, pe lângă Secția a II-a a Marelui Cartier General (M.C.G.), pentru ameliorarea situației, menționând: „manifestările anterioare ale Lt. Col. Bădărău în ceea ce privește activitatea organelor S.S.I. pe frontul Armatei a 3-a, îmi întăresc convingerea că numitul se consideră prejudiciat de acțiunea acelor organe.

Cum atât concepțiile Lt. Colonel Bădărău, cât și manifestările sale injurioase, sunt de natură să prejudicieze bunul mers al serviciului, rog a dispune să i se dea instrucțiuni precise asupra activității ce are de executat și modul de comportare față de organele S.S.I.

Subsemnatul, țin să precizez – încheia colonelul –, că în actualele condițiuni, organele S.S.I., deplasate pe frontul Armatei 3-a nu-și pot îndeplini misiunea, deși nevoile operative impun să se desfășoare o cât mai intensă activitate de căutare și procurare a informațiilor”.¹⁰⁶

La 12 februarie 1943, lt.-colonelul D. Bădărău încerca să lămurească Secției a II-a a M.St.Major cele petrecute la finele lunii noiembrie 1942,¹⁰⁷ spunând că, „Nu am adus nici un cuvânt injurios nimănui și Sublocotenentul Stici dacă și-a permis să facă asemenea afirmațiuni, am impresia că ori nu știe ce vorbește sau în acel moment se găsea într-un defect psihic. A-și fi fost cu totul lipsit de tact și delicatete – menționa șeful Centrului «H» – să spun în gura mare ceea ce îmi atribuie S.S.I., când de față era și un delegat al său. Pentru acest motiv – încheia lt.-colonelul –, cu onoare vă rog să binevoiți a interveni ca acest Sublocotenent să fie pedepsit, dacă

cumva nu este bolnav, după cum pare că se oglindește destul de clar din modul cum a fost stilizat raportul său către S.S.I.”.

În privința convingerii colonelului Lissievici că, șeful Centrului „H” s-ar fi considerat prejudiciat de acțiunea organelor S.S.I., lt.-colonelul D. Bădărău spunea că, „nici odată nu am fost gelos de rezultatele activității acestor organe”, adăugând că, nici nu i s-a dat prilejul unui astfel de sentiment, „dacă mai ținem seamă de modul cum chiar acest sublocotenent /Stici/ își redactă notele rezultate din activitatea sa”.

Referitor la interogarea prizonierilor (care, după cum se presupunea, trebuiau să fie interogați exclusiv de Centrul „H”), lt.-colonelul D. Bădărău menționa că, aceștia (dacă erau în grupuri mari), conform înțelegerii căpitanului Petrescu de la Centrul „H” (de pe lângă Corpul 2 Armată) cu sublocotenentul Stici de la S.S.I., urmau să fie împărțiți pentru interogare între cele două servicii informative, iar apoi, între acestea să se facă schimburi de „note” asupra celor aflate de la interogați.¹⁰⁸

Această concurență și goană după surse de informații era determinată și de exigențele Secției a II-a a M.St.Major: la 15 mai 1943, aceasta îi telegrafia Centrului „H” următoarele: „Rămâneți pe loc și continuați a vă executa misiunea primită. Nici un amestec de lucru cu reprezentanții S.S.I. aflați în zonă, care trebuie să lucreze independent. (...)”¹⁰⁹

Problemele care nu puteau fi investigate de Centrul „H” – din cauza imposibilității acoperirii zonei cu agenți – erau cedate spre cercetare Detașamentului „Vulturul”, care avea o agentură mult mai vastă.¹¹⁰

La 23 aprilie 1943, lt.-colonelul D. Bădărău a înaintat M.St.Major, Secției a II-a adresa nr. 23, cu indicativul „Confidențial personal”, în care încerca să scoată în evidență lipsa de profesionalism și etică militară a unor colaboratori ai S.S.I. Șeful Centrului „H” raporta că, în ziua de 21 aprilie 1943, a sosit cu un subcentru (condus de căpitanul Prodan și dublat de căpitanul Erhan) în peninsula Taman, pentru a-l instala la Gostagaievskaia (pe lângă postul de comandă al Corpului de Cavalerie), unde funcționa Centrul „B” (și pe care urma să-l înlocuiască) și o echipă a S.S.I. „Atât Centrul «B», cât și organul S.S.I., condus de Cpt. Botea (nu știu, [e] nume adevărat sau conspirativ) – informa lt.-colonelul D. Bădărău – au cantonat și lucrat în aceeași casă. Domnul Lt. Colonel Alion [șeful Centrului «B» – *n.a.*], după ce mi-a precizat că, din cauza situației și a lipsei de mijloace de transmisiuni, a fost nevoit să recurgă la acest procedeu; că au conlucrat împreună, făcând schimb de informațiile obținute, și, întrucât locuința este a Centrului «B», am pus în vedere Căpitanului Botea că probabil va trebui să se mute în alt local, deoarece Subcentrul, care sosește, este dotat cu toate cele necesare, – m-a întrebat, fiind de față și Cpt. Botea, cum văd eu desfășurarea activității în viitor și colaborarea cu organul S.S.I. Am răspuns că mă ghidez de principiul ca să nu se încurce un organ cu celălalt, să evite

fricțiunile și fiecare să lucreze pe cont propriu, făcând abstracție unul de altul, iar o sursă, după ce a fost exploatată de unul, să fie dată celui alt. Și întrucât Subcentrul are personal destul de numeros, dispune de postul său t.f.f. (telegrafie fără fir – *n.a.*), șeful Subcentrului nostru fiind egal în grad cu șeful organului S.S.I., iar localul fiind al Centrului «B», pentru a nu se da naștere în timpul activității la neînțelegeri, am pus în vedere Cpt. Botea să-și caute un alt local, la care el mi-a răspuns că are unul pregătit unde se va muta.

2. Tot atunci – continua șeful Centrului «H» – Cpt. Botea, mi-a cerut să-mi dau părerea într-o chestiune dintr-un caz de spionaj, în curs de cercetare la Centrul «B», cercetare făcută însă de acest Căpitan. Am răspuns că nu sunt în măsură să dau o soluție, deoarece nu cunosc ambianța cazului, dar dacă aş sta de vorbă cu spionul, poate că m-aş putea pronunța. Mi-a fost imediat prezentat individul respectiv și după circa o oră de discuții cu el, precum și în urma studierii notei, întocmite de Cpt. Botea, am conchis că spionul nu a spus tot adevărul; că pare un element devotat regimului [comunist – *n.a.*], în timp ce Cpt. Botea ajunsese la o concluzie contrară, și că în notă nu figurează unele elemente esențiale, pe cari mi le declarase spionul. În consecință, deși întrevăzusem o soluțiune a cazului, am evitat să mi-o impun, cu atât mai mult că spionul era cerut pentru cercetări și de către delegatul serviciului contrainformativ al Marelui Cartier german (aflat tot în Gostagaievskaja), căruia i-a și fost dat.

3. În după amiaza zilei de 22 Aprilie a.c., după ce m-am înapoiat de pe front (unde fusesem însoțit de Cpt. Prodan și Lt. în rezervă Popovici), am găsit în camera Subcentrului nostru un subofițer german, însoțit de doi soldați, trimiși de șeful organului contrainformativ german, să ia și pe al doilea spion, care venise împreună cu acel predat lor în ajun. În cameră se mai găseau Cpt. Botea, Cpt. Prodan, Cpt. Erhan, Slt. în rezervă Medea (de la Centrul «B») și Lt. în rezervă Popovici, care făcea pe translatorul.

Până la sosirea de la Pretorat a celui de al doilea spion, subofițerul german, care cunoștea mersul cercetărilor primului spion aflat la ei, a spus între altele că până acum au 19 puncte de suspiciune asupra sincerității celor declarate de spion și că pare neîndoios că ambii spioni sunt elemente bine pregătite, verificate și devotate regimului.

În timpul acestei discuții am pus subofițerului german câteva întrebări, pe care Lt. în rezervă Popovici le traducea. La un moment dat, când Lt. în rezervă Popovici era gata să traducă o întrebare pe care o pusesem, Cpt. Botea, vădit enervat, probabil din cauză că organele contrainformative germane își formulară o părere contrară de a lui asupra spionului, intervine cu altă întrebare, oprind pe Lt. în rezervă Popovici să traducă întrebarea pusă de mine.

Calm, i-am atras atențiunea să aștepte până când Lt. în rezervă Popovici va traduce întrebarea mea, spre a nu-și pierde șirul, după care va urma întrebarea lui. Cu tot sfatul meu, Cpt.

Botea a persistat în cererea sa, gesticulând, ridicând tonul și punând mâna pe Lt. în rezervă Popovici ca semn de a-l determina să întrerupă traducerea ideii emise de mine.

S-a observat de toată lumea că s-a iscat un incident. Pentru a nu da proporții celor întâmplate, mai ales că de față erau și trei grade inferioare germane, m-am prefăcut că nu am luat în seamă atitudinea Cpt. Botea, accelerând terminarea discuției cu subofiterul german.

După plecarea militarilor germani, am chemat pe Cpt. Botea la mine și în patru ochi i-am spus că a avut o atitudine deplasată, neținând seama nici de gradul meu și nici de prezența militarilor străini și români, chiar mai mici în grad și decât el, la care ofiterul enervat, cu vocea ridicată și cu gesturi largi, mi-a spus că el este reprezentantul unui serviciu mare și nu permite nimănui să se amestece în munca lui (aluzie făcând la cazul de spionaj în spetă).

Pentru a curma și în viitor asemenea incidente, i-am repetat ordinul de a se muta în alt local; mi-a răspuns foarte obraznic că eu nu am nici un drept să-i impun să se mute, deoarece el este mai vechi aici, iar eu sunt musafir.

Fiind surprins și indignat de această atitudine insolentă, i-am spus să nu fie obraznic. Cu un ton foarte ridicat, ofiterul mi-a răspuns: «Domule Colonel, vă cer să retrageți cuvântul, obraznici sunt sergenții și caporalii Dvs., dar nu eu», adăugând, «aceasta este recunoștința pentru serviciile ce v-am adus, punând postul meu [radio – *n.a.*] la dispoziție».

La replica mea că nu mi-a adus nici un serviciu, a precizat că a ajutat organul Marelui Stat Major, apoi, din nou cu voce ridicată, a repetat că nu admite să mă amestec în treburile lui, acuzându-mă că i-am sustras, în lipsa lui, niște acte ale spionului, aflat în cercetarea organelor germane, și dat nemților¹¹¹.

Preluarea ofensivei de către Armatele sovietice începând cu anul 1943, a afectat nu numai moralul ofițerilor și trupei unităților combatante, dar și a funcționarilor Centrului „H”. Tot mai mult creștea nervozitatea. La 15 mai 1943 „Biroul Căpitan O. Prodan” informa că, „Astă noapte am fost bombardată timp de o oră. Era un infern, au căzut peste 150 bombe, majoritatea în jurul comandamentului¹¹². A doua zi, la 16 mai 1943, înserând lista cu cele necesare subcentrului (bani, lichid pentru frână, amortizoare, etc.), ținea iarăși să sublinieze că, „Din cauza bombardamentelor pe aci viața a devenit foarte încordată¹¹³”.

În pofida condițiilor dificile de pe front, subcentrele „Biroului Lt. Colonel D. Bădărău” acționau intens în vederea obținerii informațiilor despre inamic. La 23 iulie 1943, căpitanul E. Popp relata despre eforturile sale depuse în acest sens: „Fac tot posibilul ca, evenimentele de pe front să vă fie raportate la timp și de când am venit, nici o singură zi nu am stat acasă. În fiecare zi sunt pe la unitățile germane. Am fost și la Divizia 10 Inf. Română¹¹⁴ și la Divizia 98 Germană, venită în locul celei 101.

Vă rog să binevoiți – cerea în continuare căpitanul – a aproba ca să ni se trimită ceva tutun și țigări pentru a avea de unde da germanilor cari ne mai fac reparații la mașini, de asemenea și pentru prizonieri la interogator. Sunt unii cari cer țigări”.¹¹⁵

Același lucru i-l spunea Em. Popp și bunului său camarad, maior Vasile Patriche: „Stimate Dle. Maior.

Sunt sănătos și o duc bine. De lucru este destul. Zilnic sunt în drum. Cu părțile slabe, stau tot așa de slab ca și la Simferopol.

Ce mai faceți și cum o mai duceți? Cum o mai duce directorul nostru cu serviciul și restul camarazilor. Rog a le transmite la toți complimente.

Ce se mai aude cu plecarea Dvoastre?

Rog a ne trimite o cameră bună pentru Ford.

Nu am refuza nici niște țigări și alte bunătăți de ale Dvoastre. Bun ar mai fi niște vin și ceva rachiu. Apă minerală mai găsim și pe aici.

Să-mi scrieți dacă a-ți învățat tablele bine și în caz afirmativ, voi veni să vă dau o bătaie bună și să plec mulțumit și eu și să vă las tot mulțumit și pe Dvoastră. Moșulică se poartă bine și este cuminte.

Să-mi comunice directorul dacă a primit răspuns de acasă de la el și dacă fratele meu a trimis soției lui banii ce am împrumutat eu de la el. Vreau să știu aceasta.

Scrisorile mele, vă rog a mi le trimite în viitor în plic oficial prin poștă, deoarece dacă aștept până ce vine cineva de acolo aici, trece prea mult și vreau să știu și eu ce mai este pe acasă.

Nu uitați de noi de pe aici.

Să trăiți, Căpitan /ss/ Popp Emil.

Nu uitați să dați ordin, moșulică, să mi se trimită cureaua pt. ascuțit briciul.

Ce mai face Jacotă?”.¹¹⁶

La sfârșitul lunii martie-începutul lunii aprilie 1944, frontul s-a stabilizat pe linia Rădăuți – Verba – Kolomeia – Suceava – Pașcani – Sculeni – Orhei – Dubăsari – râul Nistru până la Marea Neagră.¹¹⁷

După ce s-a retras inițial la Galați (aprilie 1944),¹¹⁸ Centrul „H” a revenit la Chișinău, având în vedere faptul că frontul s-a stabilizat. Cele trei subcentre din subordine urmau să acționeze pe direcțiile: 1) Orhei – Chișinău – Hâncești, 2) Tighina – Tarutino – Bolgrad și 3) Cetatea Albă – Tătărași – Ismail.¹¹⁹

Situația politico-militară era dezastruoasă. Ofensiva sovietică nu mai putea fi oprită. În Basarabia, după evacuarea administrației românești (martie-aprilie 1944), „Biroul Lt. Colonel D. Bădărău” era printre puținele instituții care mai reprezentau autoritatea românească din acest

teritoriu (cu partea de nord deja ocupată). În această situație, „Biroul” trecea peste limitele competențelor sale informative și contrainformative, încercând să rezolve problemele basarabenilor rămași în teritoriul dintre Nistru și Prut, privind actele de abuz ale ostașilor români și germani, eliberarea diverselor dovezi și adevăruri. Cu certitudine că, în acele clipe grele pentru românii transnistrieni, pentru Bucovina și Basarabia, pentru întreaga Românie, Dionisie Bădărău trecea prin momente sentimentale deosebit de grele, alături de sutele de mii de români transnistrieni, basarabeni și bucovineni, care erau cuprinși de drama comună a pierderii avutului, apropiaților, a locurilor natale strămoșești. Dionisie Bădărău trecea prin momente grele, când teritoriul în care s-a născut și a trăit, pentru care a luptat și până la urmă s-a sacrificat, era pe cale de a fi înstrăinat. În acele zile de primăvară a anului 1944, localitatea unde s-a născut era deja ocupată de trupele sovietice, era ocupat și Cernăuțiul unde și-a petrecut mulți ani din viață, era în curs de ocupație întreaga Basarabie și Românie. Eforturile de a opri inamicul erau zadarnice.

În condițiile în care pierderea teritoriului Basarabiei și nordului Bucovinei era iminentă, Centrul „H” a primit dispoziții privitoare la organizarea cât mai urgentă a unei rețele de observatori onorifici, recrutați din zonele de frontieră, din rândul românilor de încredere, buni patrioți și „cu posibilitatea de a ști, a simți și a afla tot ce se petrece în jurul lor”.¹²⁰

La 20 aprilie 1944, Secția a II-a a M.St.Major, se interesa de numărul de agenți pregătiți și trimiși de Centrul „H” în spatele frontului inamic pentru informații – pe ce direcții au fost trimiși și cu ce misiuni, și rezultatele obținute de la fiecare.¹²¹ Era continuat lucrul asupra măririi rețelei de informatori și perfecționării ei. La 24 mai 1944, maiorul Th. Botezatu îl informa pe lt.-colonelul D. Bădărău că, „Astăzi sunt plecat la Bolgrad, pentru organizarea și complectarea rețelei informative”.¹²²

În această perioadă (ianuarie-iulie 1944), Centrul „H” a desfășurat activități informative prin agenții Ivanov (Nr. 23 H.I.), Leonea (Nr. 27 H.I.), Vitea (Nr. 29 H.E.), Tatiana, Ciudnovțev, Corneiciuc, Basov, Timofeev, Șuiski, Didenko, Snegov, Naumenko, Mășkov, Eliza, Condrat, Sașa, Abramenco, Leonida (Nr. 17 H.I.). Funcționarul Izvoreanu (maiorul Th. Botezatu) a reușit noi recrutări de agenți.¹²³

În luna aprilie 1944, agenții Leonea, Vitea și Ivanov au fost lăsați ca rezidenți în Transnistria. Salariile lor au fost date familiilor, care au fost evacuate împreună cu Centrul, drept gaj.¹²⁴

În agenturile județene din Basarabia acționau agenții: Nicolae Ghiorghiu din com. Puținței-Mari, jud. Orhei; Constantin Munteanu din com. Drăgășani, jud. Bălți; Ion Marian, agent extern; Emil Orban; Gheorghe Dumbrăveanu și Nicolae Zbârnea din com. Slobozia Doamnei, jud. Orhei; Teodor Șerban din Chilia Nouă; Ciobanu; Moșânga din Tiraspol; Nadejda Korneli din Simferopol; Vera Popp din jud. Orhei, Gheorghe Roadeddeal din com. Cornova, jud.

Bălți și Dionisii Crăsnașanu din com. Cornova, jud. Orhei, toți trei evacuați în com. Gavrilești, jud. Bălți; Paraskovia Evtușenko, care a fost evacuată împreună cu maiorul Velescu la Vest de Nistru; Janna Russakova, agentă germană din Simferopol.¹²⁵

Pentru actualizarea și complectarea datelor despre dispozitivul trupelor sovietice, în noaptea de 25-26 mai 1944, agentul Crap (Nr. 43 H.E.) a fost trecut în teritoriul ocupat al Basarabiei.¹²⁶ Tot atunci au fost trecuți peste linia frontului și agenții Bolentin (Nr. 47 H.E.)¹²⁷ și Mircea (Nr. 41 H.E.),¹²⁸ care aveau misiuni de o durată mai lungă, (agentul Mircea Nr. 41 H.E. a fost trimis în misiune externă în regiunea Nord Orhei).¹²⁹

Pe parcursul activității sale, Centrul de Informații „H”, condus de lt.-colonelul D. Bădărău, și-a adus o reală contribuție la cunoașterea diverselor chestiuni de interes pentru Comandamentul suprem al Armatei române și conducerea Statului român. Printre studiile și notele elaborate de Centrul de Informații „H”, au fost: *Dare de seamă asupra operațiunilor armatelor sovietice din campania actuală* (19 august 1941); *Nota informativă Nr. 15*, privind operațiunile Armatei Sovietice de pe frontul Nirpului, din fața Armatei a III-a române (13 septembrie 1941); *Sinteza Nr. 43*, privind operațiunile din partea de Vest al ținutului Krasnodar (august 1942); *Nota informativă Nr. 41*, privind atitudinea populației din Crimeea față de Armata de Eliberare a generalului Vlasov (10 iunie 1943); *Sinteza informativă Nr. 167*, asupra situației Armatei Sovietice, a potențialului și posibilităților de reușită în acest război (30 decembrie 1943); *Nota informativă Nr. 203*, referitoare la unele măsuri luate de administrația sovietică în teritoriile recucerite și efectul lor asupra stării de spirit a populației (24 ianuarie 1944); *Nota informativă Nr. 207*, asupra unităților Armatei Sovietice din Republica Autonomă Bureat-Mongolă (24 februarie 1944); *Nota informativă Nr. 220*, prezentând scurte informații despre femeile din Armata Roșie (24 februarie 1944); *Organizarea Statului Major al Partizanilor ucraineni* (aprilie 1944); *Nota informativă Nr. 5*, prezentând date despre unele Mari Unități sovietice aflate în dispozitivul de luptă pe Nistru, între Glinnoie și Limanul Nistrului (28 aprilie 1944); *Nota informativă Nr. 13*, asupra situației frontului sovietic de pe cursul inferior al Nistrului (14 mai 1944); *Nota informativă Nr. 15*, referitoare la situația militară din nordul și centrul Basarabiei (16 mai 1944); *Nota informativă Nr. 24*, referitoare la organizarea Frontului III Ucrainean și la alte informații cu caracter militar (21 mai 1944); *Nota informativă Nr. 27*, referitor la situația militară din Nordul Transnistriei și Basarabiei (24 mai 1944); *Sinteza informativă Nr. 44*, asupra inamicului de pe cursul inferior al Nistrului și din Basarabia de mijloc (15 iunie 1944), etc.

Un șir de note s-au referit la: organizarea unei brigăzi independente de tancuri sovietică; organizarea unei companii de pistoale mitralieră și a serviciului de gaze sovietic de la regimentele de infanterie; organizarea unei brigăzi de infanterie independente sovietice sau din

compunerea unui corp de armată și a unui batalion de pușcași; organizarea companiilor de pedepsiți sovietice; organizarea unui regiment de vânători sovietic; descrierea aparatului de lansare a proiectilelor *Ivan Groznîi*; înființarea liceelor militare în U.R.S.S.; organele politice din Armata Roșie; o unitate de pedepsiți sovietică; caracteristicile noului tanc sovietic *T.-34* modernizat; organizarea unei brigăzi independente de tancuri sovietice; modul de recrutare a personalului pentru unitățile de tancuri sovietice; companiile speciale de pază și intervenție de pe lângă Comandamentele de Armate și Fronturi sovietice; organizarea unor unități de artilerie antitanc sovietice; scurte date despre artileria divizionară sovietică; detașamentele de baraj sovietice; unitățile de instrucție și de marș sovietice; organizarea și funcționarea Batalionului 19 Mine independent sovietic de pe lângă Frontul III Ucrainean; trupele de geniu din Armata Sovietică și alte informații cu caracter militar; Divizia 1 Gardă debarcare aeriană sovietică; Regimentul 48 Gardă aviație sovietică dislocat la Tomașpol (Transnistria); înființarea diviziilor de debarcare aeriană sovietice; serviciul de poliție și control din spatele frontului sovietic; organizarea Diviziei 6 Gardă debarcare aeriană, etc.

De asemenea, Centrul „H” a întocmit nenumărate note telegrafice-fulger, înaintate comandamentelor române și germane de pe front, precum și M.St.Major, Secția a II-a, despre activitatea inamicului din fața frontului.

În condițiile extrem de dificile, când ocupația sovietică era iminentă, munca de recrutare a agenților decurgea greu. Lt.-colonelul D. Bădărău era nemulțumit de recrutările care se făceau și de perspectivele ce le ofereau acești agenți, menționând că, „Echipele improvizate din elemente slabe, neverificate și fără gând de sacrificiu nu pot da nici un rezultat, ba chiar din contra ne vor demasca și încurca întreaga activitate informativă”. Propunea recrutarea elementelor inițiate în astfel de activități și constituirea lor în grupuri, deoarece numai astfel „se va putea garanta un lucru informativ de calitate”, în caz contrar, dacă se vor păstra vechile procedee de lucru, „vom fi mereu depășiți de evenimente”.¹³⁰

Pe de altă parte, în situația dificilă în care se aflau serviciile militare informative (cu un randament relativ scăzut), șeful Centrului remarca faptul că, „atmosfera grea ce ni s-a înfățișat [la consfătuirea organelor informative de la București – *n.a.*] că, ar domni în jurul organelor informative în sferele superioare ale Marelui Stat Major (...), creează descurajare și greutate în executarea misiunilor ce avem”, propunând la un moment dat, desființarea acelor organe informative (a centrelor de informații).¹³¹

În ziua de 6 august 1944, în conformitate cu dispozițiile Secției a II-a a M.St.Major, Lt.-colonelul D. Bădărău a predat la Chișinău conducerea Centrului „H” maiorului Th. Botezatu,¹³² fiind numit șef al Centrului de Informații „T”, constituit prin dedublarea Centrului „H”.¹³³ La 9 august 1944, M.St.Major, Secția a II-a informa Divizia 14 Infanterie română (pe lângă care era

atașat Centrul „H”) că, lt.-colonelul D. Bădărău a fost numit șef al unui centru de informații, de pe lângă M.U. Dobrogea (Comandamentul Armatei române) de la Bacău, cu o misiune ce i-a fost comunicată verbal.¹³⁴

După căderea regimului antonescian (23 august 1944), D. Bădărău a participat ca ofițer de informații la campania Armatei române pe frontul din vest, împotriva Germaniei naziste și a aliaților ei. Continua să fie încadrat în M.St.Major al Armatei române, în funcția de șef al Biroului 1 din Secția a II-a, pentru coordonarea activității informative.¹³⁵ La un moment dat, semna actele chiar ca șef al Secției a II-a a M.St.Major al Armatei române, apoi în calitate de șef al Secției a II-a a Comandamentului Armatei a IV-a române.¹³⁶

La 6 iunie 1945, lt.-colonelul D. Bădărău urma să se prezinte la București, la Ministerul Apărării Naționale, fiind chemat de ministru.¹³⁷ Trei zile mai târziu, la 9 iunie 1945, M.St.Major a primit același ordin – ca lt.-colonelul D. Bădărău, revenit din concediu (la 27 mai 1945) să se prezinte la București. La 12 iunie, însă, M.St.Major informa Ministerul Apărării Naționale că, lt.-colonelul încă nu a revenit din concediu.¹³⁸

Din cercetările preliminare ale familiei – a doamnei Camelia Doru, nepoata de soră a colonelului D. Bădărău, – reiese că acesta a fost ridicat de trei civili de la domiciliul său din Caracal pe data de 29 decembrie 1946. Unul dintre ei era comisarul de poliție Gheorghe Mihăilescu. Cu toții l-au însoțit pe colonelul Bădărău la sediul poliției din oraș. Iar peste o jumătate de ora după plecarea lor, comisarul Georgescu a venit la domiciliul colonelului Bădărău din str. F. Engels nr. 3, pentru a-i cere soției, Ecaterina Bădărău, schimburi pentru soț.

Plecată la sediul Poliției, Ecaterina Bădărău nu a reușit să vorbească cu soțul și după 45 de minute de așteptare a fost anunțată de șeful Siguranței locale, colonelul Georgescu, că ar trebui să plece acasă, întrucât soțul ei „a plecat cu mașina din oraș”.

Aceste informații sunt extrase din declarația Ecaterinei Bădărău, pe care a dat-o în ziua de 9 august 1952, când în mod paradoxal autoritățile române făceau „eforturi” să-l găsească pe soțul ei pentru a-l aduce în față instanței și a-l judeca pentru crime de război.

Procesul instrumentat de instanțele de judecată românești a început în 1951, în lipsa inculpatului și s-a încheiat la 18 august 1955, când s-a pronunțat sentința definitivă: Tribunalul Capitalei Republicii Populare Române, colegiul III penal l-a condamnat pe Dionisie Bădărău la „10 ani temniță grea, 10 ani degradare civică și confiscarea întregii averi”.

Între anii 1951 și 1955, cât a durat procesul, instanțele de judecată din București au trimis nenumărate ordine de aducere și citații pe numele lui D. Bădărău, atât la domiciliul lui, cât și la sediul Tribunalului poporului din Caracal, la miliție, la penitenciarul Jilava, la procuratura generala, etc., întrucât inculpatul era de negăsit.

Există însă documente – dosarul P 8284 de la CNSAS – din 1952 (nota nr. 8115/16 august 1952 a Miliției Caracal care trimite Parchetului Curții București, corespondența din care rezultă că „fostul colonel Bădărău a fost ridicat în 1946 de fosta Siguranță a Poliției) și din 1955 (referat al Miliției raionului Caracal din 19 martie 1955) din care rezultă că Procuratura era informată despre faptul că Dionisie Bădărău a fost ridicat de organele Securității Statului și că „se află în URSS”.

După pronunțarea sentinței, Miliția raionului Caracal a încercat să afle de la Direcția Miliției Capitalei, Serviciul Operativ (prin adresa nr. 82071 din 26 august 1955), dacă mandatul de arestare nr. 141969/951, emis de Parchetul Curții București, Cab. I, mai este valabil. În data de 14 octombrie 1955, Miliția Caracal s-a adresat Tribunalului Capitalei, Colegiul 3 Penal, pentru a afla dacă colonelul Bădărău a fost inclus în decretul de amnistiere nr. 421 din 24 septembrie 1955, la care acesta ar fi fost îndrituit. Răspunsul la această întrebare a fost de negăsit în dosarul P 8284 de la CNSAS.

Ce s-a întâmplat exact cu Dionisie Bădărău după ridicarea sa de către Securitate și predarea către U.R.S.S., rămâne deocamdată necunoscut (nestudiat). Din informațiile deținute de familie, sovieticii nu au reușit să-l convingă să lucreze pentru ei, motiv pentru care a fost internat într-un lagăr de reeducare din Siberia.

Mai interesant este că în septembrie 1956, se afla în capul unui tabel nominal „privind deținuții C.[ontra]R.[evoluționari] ce fac parte din lotul U.R.S.S. și care se află în Penitenciarul Gherla fără acte legale de deținere”. Deci, în 1956 se afla din nou în țară, în penitenciarul Gherla, deținut „ilegal” și evident nebeneficiind de grațiere.

Va fi eliberat în septembrie 1957, iar în decembrie va paraliza la domiciliul din Caracal.

S-a stins din viață în 1966 și a fost înmormântat la Caracal.

A deținut gradele de maior (31 martie 1938)¹³⁹ și locotenent-colonel (18 iulie 1942).¹⁴⁰ Era căsătorit, dar nu avea copii.¹⁴¹

Decorații: *Coroana României* în grad de Cavaler (14 noiembrie 1922); *Steaua României* în grad de Cavaler (23 ianuarie 1931); *Coroana României* în grad de Ofițer (31 decembrie 1932); *Virtutea Militară de pace*, cl. 1 (8 mai 1936); *Centenarul Regelui Carol I* (5 mai 1939); *Cruciada împotriva Comunismului*, cu bareta de argint *Doneț* (1 aprilie 1942); *Coroana României*, cl. 4 cu spade și panglici de Vânător de Munte (17 august 1942); *Semnul Onorific pentru serviciul militar de 25 ani împliniți* (24 martie 1943); *Steaua României*, cl. 4, cu

spade și panglici de Vânător de Munte (13 septembrie 1943); *Campania de Iarnă 1941/1942* (18 noiembrie 1943); *Vulturul German*, cl. 1 cu spade (20 martie 1944).¹⁴²

¹. Articol publicat în: //Transilvania, (Sibiu), nr. 12, 2008, pp. 23-34.

². Arhiva Națională a Republicii Moldova, Chișinău (în continuare – A.N.R.M., Chșn.), Fond 2042, inv. 1, dosar 1, fila 360.

³. Ibidem, inv. 2, dosar 12, filele 167-168; dosar 7, fila 147.

⁴. *Expunere asupra Serviciilor de Informații ale Armatei. Istoric*, întocmit în 1934 de Mihail Moruzov, în Cr. Troncotă, *Mihail Moruzov și frontul secret*. Ed. „Elicon”, București, 2004, pp. 218-219.

⁵. Cr. Troncotă, *Glorie și tragedii. Momente din istoria Serviciilor de informații și contrainformații române pe Frontul de Est (1941-1944)*. Ed. „Nemira”, /București/, 2003, pp. 13-14.

⁶. *G.P.U. – Государственное Политическое Управление – Direcția Politică de Stat – serviciu de informații și contrainformații sovietic*.

⁷. Memoriul lui Mihail Moruzov din 9 martie 1930, privind situația din Basarabia, întocmit în urma cercetărilor efectuate de *Serviciul Secret de Informații al Armatei Române*, în idem, *Mihail Moruzov și frontul secret*, pp. 208-209.

⁸. A.N.R.M., Chșn., Fond 706, inv. 2, dosar 18, filele 35-37.

⁹. *Depoziția martorului lt.-col. Traian Borcescu, fost șef al serviciului secretariatului S.S.I., audiat în ziua de 12 noiembrie 1945, de către acuzatorul public Dumitru Săracu*, în Matatias Carp, *Cartea Neagră. Suferințele evreilor din România. 1940-1944*. Cu o prefață de dr. Al. Șafran, Șef Rabin al Cultului Mozaic din România. Ediția a II-a (prima ediție a apărut în 1946), III vols, Ed. „Diogene”, /București/, 1996, vol. II, p. 48.

¹⁰. A.N.R.M., Chșn., Fond 2042, inv. 2, dosar 24, fila 216.

¹¹. Ibidem, Fond 706, inv. 2, dosar 13, fila 10.

¹². Ibidem, dosar 4, filele 47-49.

¹³. Ibidem, filele 51, 55.

¹⁴. Ibidem, filele 47-50.

¹⁵. Alexandru Rioșanu, pe când era subsecretar de stat în Ministerul de Interne, l-a sprijinit prin acțiunile sale personale pe Ion Antonescu în timpul rebeliunii legionare din ianuarie 1941. Antonescu, la rândul său, l-a sprijinit decisiv pe Rioșanu în disputa cu Mihai Antonescu, care l-a trimis guvernator al Bucovinei eliberate pe Gheorghe Alexianu, ignorându-l pe Rioșanu numit de Ion Antonescu în acest post (http://www.morarup.narod.ru/Buc/Cap_I.doc, pp. 10-11).

¹⁶. A.N.R.M., Chșn., Fond 2042, inv. 2, dosar 4, fila 29.

¹⁷. Ibidem, dosar 7, fila 147; ibidem, Fond 706, inv. 2, dosar 18, filele 64-66.

¹⁸. Ibidem, dosar 4, filele 1-2.

¹⁹. Ibidem, filele 29-30, 33.

²⁰. Ibidem, fila 18.

²¹. Ibidem, p. 125.

²². Ibidem, dosar 12, fila 30.

²³. Ibidem, fila 28.

²⁴. Ibidem, inv. 1, dosar 1, fila 360.

²⁵. Gheorghe V. Andronachi, *Albumul Basarabiei. On jurul marelui eveniment al Unirii*. M.O. și Imprimeriile Statului, Imprimeria Chișinău, 1933, p. 153.

²⁶. Dumitru Dogos, *La răspântie. Moldova de la Nistru 1917-1918*. Întreprinderea editorial-poligrafică „Știința”, Chișinău, 1998, pp. 204-205.

²⁷. A.N.R.M., Chșn., Fond 2042, inv. 2, dosar 26, filele 282-295.

²⁸. Ibidem, dosar 12, fila 168.

²⁹. Ibidem, dosar 25, fila 284-284^{verso}.

³⁰. Ibidem, Fond 706, inv. 2, dosar 18, fila 139.

³¹. Ibidem, Fond 2042, inv. 1, dosar 1, fila 360.

³². Ibidem, dosar 25, fila 149.

³³. Ibidem, inv. 2, dosar 15, fila 590.

³⁴. Ibidem, inv. 1, dosar 1, fila 360.

³⁵. Date oferite de Arhiva Militară Pitești (Unitatea Militară 02600) prin adresa nr. CR 1157 din 28 iunie 2004.

³⁶. A.N.R.M., Chșn., Fond 2042, inv. 2, dosar 3, fila 112.

³⁷. Ibidem, dosar 13, filele 27, 152, 174; ibidem, dosar 26, fila 239.

³⁸. Ibidem, dosar 13, filele 27, 152, 174.

³⁹. Ibidem, dosar 24, filele 12, 231.

⁴⁰. Ibidem, inv. 1, dosar 1, fila 360.

⁴¹. Ibidem, dosar 26, filele 282-295.

⁴². Ibidem, dosar 26, filele 282-295.

⁴³. Ibidem, dosar 24, filele 12, 231.

- ⁴⁴. Ibidem, dosar 23, fila 158.
- ⁴⁵. Ibidem, dosar 24, fila 151.
- ⁴⁶. Ibidem, dosar 23, fila 243.
- ⁴⁷. Ibidem, fila 219.
- ⁴⁸. Ibidem, dosar 1, filele 311-312; ibidem, inv. 2, dosar 24, fila 299; ibidem, dosar 25, fila 67.
- ⁴⁹. Ibidem, dosar 23, fila 223.
- ⁵⁰. Ibidem, dosar 24, filele 12, 231.
- ⁵¹. Ibidem, dosar 14, fila 38.
- ⁵². Ibidem, dosar 25, fila 43.
- ⁵³. Ibidem, dosar 24, fila 23; ibidem, dosar 25, fila 93.
- ⁵⁴. Ibidem, dosar 23, fila 243.
- ⁵⁵. Ibidem, fila 274.
- ⁵⁶. Ibidem, dosar 25, fila 223; ibidem, dosar 24, fila 58.
- ⁵⁷. Ibidem, dosar 29, fila 4.
- ⁵⁸. Ibidem, dosar 24, fila 58.
- ⁵⁹. Ibidem, dosar 23, fila 223.
- ⁶⁰. Ibidem, dosar 25, fila 193; ibidem, dosar 24, fila 58.
- ⁶¹. Date oferite de Arhiva Militară Pitești (Unitatea Militară 02600) prin adresa nr. CR 1157 din 28 iunie 2004.
- ⁶². Ibidem, Fond 2042, inv. 2, dosar 26, filele 282-295.
- ⁶³. Ibidem, dosar 25, fila 271; ibidem, dosar 23, fila 168.
- ⁶⁴. Ibidem, dosar 25, fila 223; ibidem, dosar 24, fila 58.
- ⁶⁵. Ibidem, dosar 25, fila 285.
- ⁶⁶. Ibidem, filele 93, 258.
- ⁶⁷. Ibidem, inv. 1, dosar 1, fila 129.
- ⁶⁸. Ibidem, Fond 706, inv. 2, dosar 18, fila 175.
- ⁶⁹. Ibidem, Fond 2042, inv. 2, dosar 13, filele 241-242.
- ⁷⁰. Ibidem, Fond 706, inv. 2, dosar 18, fila 321.
- ⁷¹. Ibidem, Fond 2042, inv. 2, dosar 22, fila 194. În aceeași zi de 11 iunie 1943, sergentul major M. Boiențiu i-a adresat lt.-colonelului D. Bădărău un raport: „Respectuos raportez, rugându-vă dacă binevoiti a-mi aproba să mă prezint la raportul D-voastră, rugându-vă dacă sunteți buni, a fi iertat de greșeala ce am făcut-o, fiind prima mea greșeală ce o am în timp de șapte ani de activ. [itate] militară”. Șeful Centrului „H” a dat ordin prin rezoluție: „Nr. 306, 14.VI.1943. Să se prezinte la raport împreună cu toți subofițerii, în după amiaza zilei de 15.VI., ora 17. /ss/ D. Bădărău” (ibidem, fila 189).
- ⁷². Ibidem, dosar 31, filele 141-142.
- ⁷³. Ibidem, dosar 16, fila 104.
- ⁷⁴. Ibidem, dosar 24, fila 221.
- ⁷⁵. Aceștia erau: lt.-colonelul D. Bădărău, maiorul D. Bogos, căpitanul O. Prodan, căpitanul L. Petrescu, căpitanul în rezervă E. Popp, locotenentul în rezervă S. Ostafie, locotenentul în rezervă E. Popovici, F. Slijewski, maistrul militar C. Neculcea, agenții D. Cușnir și A. Pavlicovschi, plutonierul M. Nițescu, sublocotenentul în rezervă M. Cruceanu, Ioan C. Popp, sergenții majori A. Diacu, N. Irodiu și Z. Chiriță (ibidem, dosar 25, fila 60).
- ⁷⁶. Ibidem, dosar 23, fila 33.
- ⁷⁷. Ibidem, dosar 25, filele 61-62.
- ⁷⁸. Ibidem, filele 61-62.
- ⁷⁹. Ibidem, inv. 1, dosar 1, filele 324-326, 333.
- ⁸⁰. Ibidem, inv. 2, dosar 23, fila 238.
- ⁸¹. Ibidem, Fond 2042, inv. 1, dosar 1, fila 78.
- ⁸². Ibidem, filele 91, 95. La 19 iulie 1942, Secția a II-a a M.St.Major i-a adus la cunoștință maiorului D. Bădărău despre avansare și cu această ocazie l-a felicitat: „Înaintat Lt. Colonel pe data de 18 Iulie a.c. Felicitări și la mai mare. (...)”. La rândul său, „Biroul Lt. Colonel D. Bădărău”, la 22 iulie 1942, l-a felicitat pe șeful Secției a II-a a M.St.Major cu ocazia avansării în grad: „Cu ocazia înălțării Dvs. în grad, atât eu cât și ofițerii din subordine vă urăm Mulți Ani și la mai mare”. La 3 octombrie 1943 D. Bădărău l-a felicitat pe generalul Teodorini, comandant al Diviziei 6 Cavalerie, cu avansarea la gradul de general: „Cu ocazia înălțării Dvs. în grad, vă rog să primiți respectuoase felicitări. Griguță Zadic [șeful Biroului I Informații din cadrul Secției a II-a a M.St.Major – n.a.] vă trimite – azi din București, cu avionul – un pachet cu galoanele și steaua” (ibidem, inv. 2, dosar 24, fila 113).
- ⁸³. Ibidem, inv. 1, dosar 9, filele 1-5.
- ⁸⁴. Ibidem, inv. 2, dosar 12, fila 86.
- ⁸⁵. Ibidem, dosar 30, filele 55-56.
- ⁸⁶. Ibidem, dosar 25, fila 111.
- ⁸⁷. Ibidem, fila 56.
- ⁸⁸. Ibidem, dosar 30, filele 5, 128.
- ⁸⁹. „H.E.” – agent extern al Centrului „H”; ibidem.
- ⁹⁰. Ibidem, fila 11.

91. Ibidem, fila 49.
92. Ibidem, fila 8.
93. „H.I.” – agent intern al Centrului „H”; ibidem, fila 135.
94. Ibidem, fila 206.
95. Ibidem, inv. 1, dosar 1, fila 506.
96. Ibidem, fila 514.
97. Ibidem, fila 637.
98. Ibidem, fila 513.
99. Ibidem, fila 444.
100. Ibidem, fila 445.
101. Ibidem, fila 446.
102. Ibidem, fila 524.
103. Ibidem, inv. 2, dosar 23, fila 63. În urma mai multor examene medicale i s-a constatat ulcer și o colită „foarte puternică”.
104. Ibidem, fila 333.
105. Ibidem, inv. 1, dosar 1, fila 531.
106. Ibidem, fila 532. Echipele S.S.I. venite în misiune pe frontul Armatei a III-a române s-au confruntat cu mai multe probleme, printre care era și suspiciunea manifestată de camarazii de luptă. Una din aceste echipe ale S.S.I. raporta la 26 noiembrie 1942 Secției a II-a a M.C.G. următoarele: „Am luat măsuri pentru organizarea Centrului pe echipe, după cum a-ți ordonat.
Trimiteți neapărat prin Usenco carburanți și materialele cerute.
Lucrul este foarte mult. Condițiunile de lucru sunt foarte grele. *Organele noastre sunt privite cu mare dușmănie, fiind considerate că vin pentru anchete de altă natură și nu de căutare* [subl. – n.a.]” (ibidem, fila 533).
107. Lt.-colonelul D. Bădărău a întârziat cu răspunsul, deoarece, după cum spunea, între timp se îmbolnăvisese și a fost evacuat.
108. Ibidem, filele 528-530.
109. Ibidem, dosar 22, fila 48.
110. Ibidem, dosar 15, fila 301.
111. Ibidem, inv. 2, dosar 29, filele 5-6.
112. Ibidem, dosar 28, fila 48.
113. Ibidem, dosar 22, fila 70; ibidem, dosar 27, fila 35.
114. În iunie 1943, *Divizia 10 Infanterie* a fost introdusă pe front în capul de pod din Kuban în timpul celei de-a cincea ofensive sovietice. A asigurat flancul drept al Corpului 44 Armată german pe un front de 21 km. în zona Krimaskaia, Leninski și Varenikovskaia. Între 7 și 12 august, parte din unitățile sale (Regimentele 23 Infanterie, 20 Artilerie, Bateria 10 Artilerie anticar) au luptat în cadrul Diviziei 97 Vânători germană la Sud de Moldovanskoie, în timp ce Regimentul 38 Infanterie a oprit (la 7-15 septembrie) inamicul care încerca să pătrundă printre Leninski și Kislerovo în spatele diviziilor germane de la Moldovanskoie (Al. Duțu, F. Dobre, L. Loghin, *Armata Română în al doilea război mondial (1941-1945). Dicționar enciclopedic*, Ed. Enciclopedică, București, 1999, p. 175).
115. A.N.R.M., Chșn., Fond 2042, inv. 2, dosar 23, fila 144-144 ^{v. arhiv.}
116. Ibidem, fila 149.
117. A.N.I.C., Buc., Fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, inv. 1474, dosar 59/1944, fila 1.
118. A.N.R.M., Chșn., Fond 2042, inv. 2, dosar 26, fila 45.
119. Ibidem, dosar 9, fila 41. La 11 aprilie 1944.
120. Ibidem, dosar 7, filele 81-83.
121. Ibidem, dosar 26, fila 78.
122. Ibidem, dosar 28, fila 200.
123. Ibidem, dosar 30, fila 407.
124. Ibidem, fila 440.
125. Ibidem, dosar 12, fila 88-88 ^{v. arhiv.}
126. Ibidem, dosar 30, fila 458.
127. Ibidem, fila 488.
128. Ibidem, fila 489.
129. Ibidem, dosar 12, fila 102.
130. La propunerea Centrului „H”, constituirea echipelor speciale de agenți a fost aprobată de M.St.Major (ibidem, dosar 26, fila 185).
131. Ibidem, fila 186. Față de cele relatate de Lt.-colonelul D. Bădărău, colonelul A. Runceanu, șeful Secției a II-a a M.St.Major, a ținut să sublinieze următoarele: „Impresiunile defavorabile în legătură cu Serviciul de Informații, pe care le-ați căpătat cu ocaziunea ultimei convocări, apreciem că sunt exagerat înregistrate de Dvs. Vom clarifica însă chestiunea cu ocaziunea convocării viitoare” (ibidem, fila 185).
132. Ibidem, dosar 10, filele 155, 202
133. Ibidem, fila 165.
134. Ibidem, dosar 26, fila 329.

-
- ¹³⁵. Arhivele Militare Române, București, (în continuare – A.M.R., Buc.), Fond Armata a 4-a română, dosar 157, fila 63.
- ¹³⁶. Ibidem, dosar 146, fila 292.
- ¹³⁷. Ibidem, dosar 181, filele 435-436.
- ¹³⁸. Ibidem, filele 475-476.
- ¹³⁹. Date oferite de Arhiva Militară Pitești (Unitatea Militară 02600) prin adresa nr. CR 1157 din 28 iunie 2004.
- ¹⁴⁰. A.N.R.M., Chșn., Fond 2042, inv. 1, dosar 1, fila 91; ibidem, inv. 2, dosar 24, filele 12, 231.
- ¹⁴¹. Ibidem, inv. 2, dosar 12, filele 167-168; dosar 7, fila 147.
- ¹⁴². Ibidem, dosar 26, filele 282-295.